

FETHİYE TİCARET VE SANAYİ ODASI EKONOMİK RAPOR-2007

FETHİYE TİCARET VE SANAYİ ODASI

1. Tarihçe
2. Organizasyon Şeması
3. Meslek Grupları
4. Oda Meclisi Üyeleri
5. Yönetim Kurulu
6. Disiplin Kurulu
7. İdari Kadro

FETHİYE’NİN GENEL DURUMU

1. Coğrafi Konumu
2. Tarihçe
3. Nüfus
4. Ulaşım
5. Sağlık
6. Eğitim ve Kültür
7. Sosyo-Ekonomik Yapı

7.1. Muğla İli ve İlçelerinin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Durumu

7.2. Ekonomik Yapı

7.2.1. Tarım

7.2.2. Arıcılık

7.2.3. Hayvancılık

7.2.4. Ticaret

7.2.5. Doğal Kaynaklar ve Madencilik

7.2.6. Sanayi

7.2.7. Vergi

7.2.8. İstihdam

7.2.9. Bankacılık

8. Turizm

8.1. Turistik Arz Kaynakları

8.1.1. Doğal Turistik Arz Kaynakları

8.1.2. Kültürel ve Tarihi Arz Kaynakları

8.1.3. Yapısal Arz Kaynakları

8.2. Turistik Talep

9. Yabancıların Türkiye’de Mülk Edinimine İlişkin Bilgiler

FETHİYE TİCARET VE SANAYİ ODASI

FETHİYE’NİN GENEL DURUMU

1. Coğrafi Konum

Fethiye, Akdeniz Bölgesi’nin batısında, Muğla iline bağlı bir ilçedir. Doğa güzellikleri ve zenginliklerinin yanı sıra, tarihi ve turistik arz kaynakları ile dikkati çeken Fethiye, Türkiye’nin güney batısında 36.15 ve 37.00 derece kuzey enlemleri ile 28.50 ve 29.50 derece boylamları arasında yer alır. Güneyinde Kaş, batısında Dalaman, doğusunda Korkuteli ve Elmalı, kuzeyinde Gölhisar ve Çameli bulunmaktadır. Fethiye, Akdeniz Bölgesi ile Ege Bölgesini ayıran hattın Akdeniz Bölgesi içinde kalan tipik bir kıyı kentidir. Fethiye, Muğla ilinin Akdeniz bölgesinde yer alan tek ilçesidir. İlçenin yüzölçümü 3059 km² olup 71 köyden oluşan geniş bir coğrafi alana sahiptir.

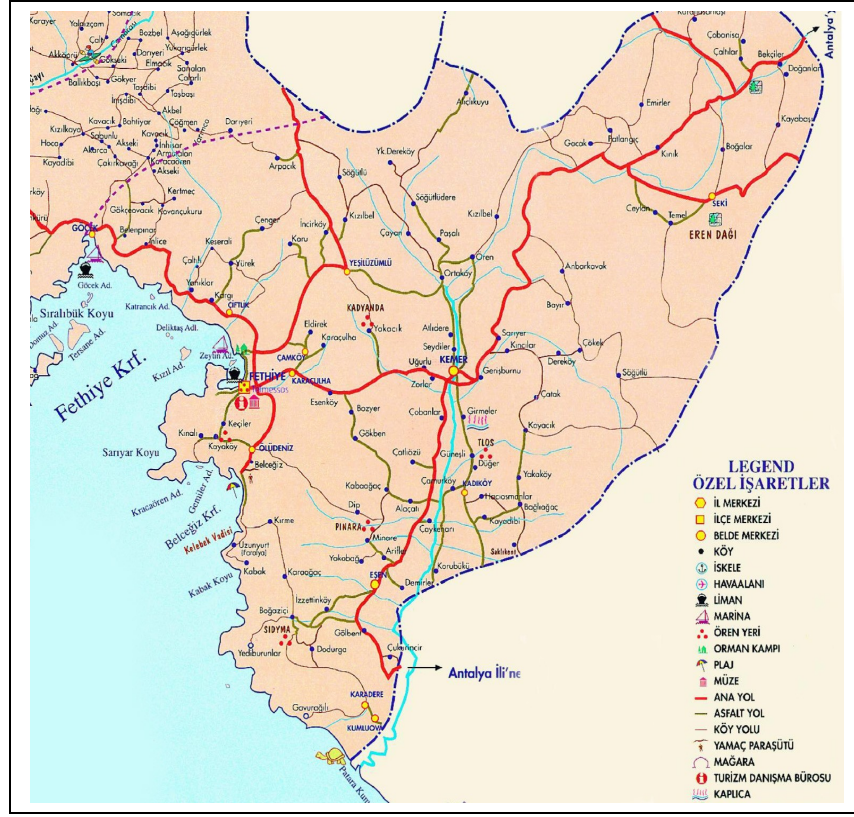
İlçenin kuzeyinde Göktepe ve Kapaklı dağları, doğusunda Akdağ ve Dumanlı Dağları yer almaktadır. Bölgedeki dağlar genel olarak iki ayrı kol halinde uzanır. Birinci kolda, Kızıldağ, Elcik, Garkın, Kartal, Karumca, Avlan, Girdev, Erbel ve Gübele Dağları ve Kızılcadağ yer almaktadır. İkinci kol ise, Mendos Dağı, Babadağ, Dokuzgöl Dağı, Eren Dağı ve Sandık Dağı’ndan oluşmaktadır. Fethiye körfezine bakan bu dağların deniz gören yamaçları, yağmur ve rüzgâr nedeniyle aşınmıştır. En büyük vadi Eşen vadisi iken, en önemli yaylaları Seki ve İbecik yaylalarıdır. İlçenin başlıca ovaları

Fethiye, Seki, Üzümlü ve Kargı; başlıca akarsuları Eşen ve Kargı'dır (Gün, 2006: 1-2)¹.

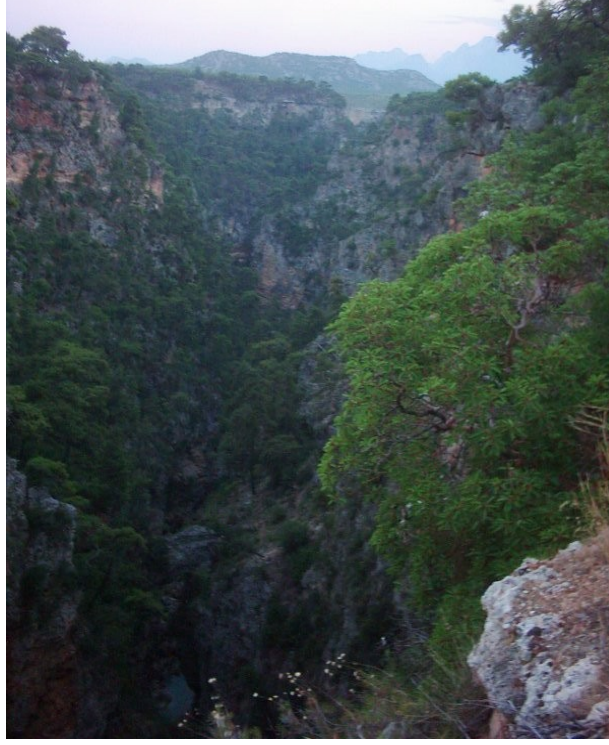

İlçe hudutlarında birbirinden güzel çoğunluğu denize dik olarak inen 180 koy bulunmaktadır. Kıyı uzunluğu 167 Km. olan İlçede 18 adet ada mevcuttur. Bu adaların önemlileri Şövalye, Kızılada, Katrancı, Tersane, Domuz, Yassıca, Gemile, Ayanikola, ve Karacaören adalarıdır. Fethiye, sahip olduğu eşsiz koyları, plajları, kumsalları ve tarihi değerleri ile gelişmiş bir turizm kentidir.

¹ Pınar Gün, Sosyal, Siyasal ve Ekonomik Yönüyle Fethiye (1923-1960), Fethiye Belediyesi Yayını, Kasım 2006.

Fethiye’de karakteristik Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı geçer. Kıyıda hava sıcaklığının sıfır santigrat derecenin altına düştüğü gün sayısı yılda 1-2’dir. Ancak yükseklerde don olayları artar. Deniz suyu sıcaklığı aylık ortalamaları şöyledir. Ocak 15,8, Şubat 16,6, Mart 17,1, Nisan 18,2, Mayıs 22,7, Haziran 26,8, Temmuz 27,2, Ağustos 28,8, Eylül 28,2, Ekim 26,2, Kasım 22,2, Aralık 17,4 derece santigrat. Yıllık nispi nem oranı ortalama % 68, bulutluluk 10/3’tür. Ortalama fırtınalı gün sayısı yılda 1-2; ortalama kuvvetli rüzgarlı gün sayısı yılda 7-8’dir. İlçenin yüzölçümünün % 72’lik bölümü, ormanlık ve Akdeniz ikliminin tipik bitki örtüsü makiliklerle kaplıdır.

Fethiye birinci derece deprem kuşağında yer almaktadır. Bu nedenle, Fethiye pek çok önemli deprem geçirmiştir. 1856 ve 1957 yıllarındaki depremlerde kentin neredeyse tamamen yıkılmıştır. Tekrar inşa edilen Fethiye’de şu an modern bir liman vardır.

Geniş bir alana yerleşen Fethiye’de; 71 köy muhtarlığı, 1 merkez ve 12 belde olmak üzere toplam 13 Belediye ve 51 mahalle muhtarlığı mevcuttur (<http://www.fethiye.gov.tr>).

2. Tarihçe

Fethiye’nin adı, Likçe kitabelerde M.Ö. 5. yüzyıla ait sikkelerde “Talabahi” olarak belirtilmiştir (Gün, 2006: 2). Fethiye’nin antik çağlardaki adı, Likya dilinde “Işıklar Ülkesi” anlamına gelen Telmessos’tur. Likya-Karya sınırında bir kıyı kenti olan ve Akdeniz kıyı şeridinde kurulmuş olan Fethiye’de yerleşim günümüze kadar kesintisiz olarak devam etmiştir.

(Fethiye Belediyesi, Turizmin Yükselen Işığı Fethiye). Telmessos şehri, eskiçağda falcılık, kâhinlik gibi özellikleri ile tanınmıştır. İlçenin adı 1284'te uzak şehir anlamına gelen Makri daha sonrada Meğri olarak değiştirilmiştir. Tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, Fethiye ilçesinin yönetim sınırları içerisinde yer alan topraklara Beşkaza da denilmiştir. Bu ad Menteşe Beyliği döneminde ilçenin beş ağa tarafından yönetilmesinden dolayı kullanılmıştır. İlçe, Fethiye adını 1914'te şehit düşen pilot Fethi Bey'den almıştır (Gün, 2006: 2-3).

Anadolu'nun güneybatı ucunda yer alan bu bölgenin önemli bir liman şehri olan Fethiye, Milli Mücadele döneminde hem İtalyanlar tarafından hem de Yunanlıların bölgeye hakim olma konusunda faaliyette bulundukları bir yer olmuştur. Fethiye bu dönemde İtalyanlar tarafından işgal edilmiştir. İşgal döneminde Türkler ile İtalyanlar arasında hiçbir silahlı çatışma olmamıştır. Yunanlılar ise bölgedeki Rum nüfusun haklarını korumak için girişimlerde

bulunmuştur. Milli mücadele döneminde İtalyanlar 11 Mayıs 1919 tarihinde Fethiye'yi işgal etmişler, yaklaşık bir yıl kaldıktan sonra 21 Haziran 1920 tarihinde şehri boşaltmışlardır. Yunanlılar ise 11 Ekim 1922 tarihinde imzalanan Mudanya Ateşkes anlaşmasının ardından ilçeyi terk etmişlerdir (Gün, 2006: 19).

3. Nüfus

2000 yılı genel nüfus sayımına göre ilçe nüfusu 154.209'dur. Yine, aynı sayım sonuçlarına göre ilçenin merkez nüfusu 51.659, kendisine bağlı 12 belde ve 71 köyün toplam nüfusu ise 105.147'dir. 2000 nüfus sayımına göre, ilçenin nüfus yoğunluğu km^2 'de 52 kişidir. Fethiye'de yıllık nüfus artış hızı binde 18.92'dir. İlçeleri karşılaştırdığımız zaman en fazla nüfusa sahip olan ilçe Fethiye'dir ve ilçenin Muğla ili içerisindeki payı % 21,5'tir.

Tablo.1: Muğla İli ve İlçelerinin Nüfus Dağılımı

İlçe	Toplam Nüfus		Yıllık Nüfus Artış Hızı (binde)	Nüfus Yoğunluğu (km ² /kişi)
	1990	2000		
Merkez	71.155	83.511	16,01	50
Bodrum	56.821	97.826	54,31	149
Dalaman	26.408	28.148	6,38	45
Datça	10.741	13.914	25,88	29
Fethiye	127.620	154.209	18,92	52
Kavaklıdere	12.037	12.548	4,16	39
Köyceğiz	25.836	29.196	12,22	18
Marmaris	41.840	79.302	63,92	90
Milas	98.710	112.808	13,35	55
Ortaca	29.287	35.670	19,71	121
Ula	19.978	21.944	9,38	52
Yatağan	42.376	46.252	8,75	52
Toplam	562.809	715.328	23,97	56

Kaynak: 1990 ve 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı Sonuçları

Fethiye ilçesine bağlı 12 beldenin son nüfus sayımına göre nüfusları şöyledir: Karaçulha 8674, Ölüdeniz 6255, Çamköy 3111, Çiftlik 2065, Göcek 4292, Kadıköy 2665, Kemer 4819, Üzümlü 1765, Karadere 2535, Kumluova 2922, Eşen 3005, Seki 2972 Fethiye ilçesine bağlı 71 köyün son nüfus sayımına göre nüfusları şöyledir: Alaçat 997, Arpacık 1706, Arsa 1899, Atlıdere 818, Bağlağaç 1036, Bayır 678, Bekçiler 1111, Boğalar 352, Boğaziçi 582, Bozyer 1148, Ceylan 881, Çaltılar 560, Çaltıözü 899, Çamurköy 970, Çayan 442, Çaykenarı 1233, Çenger 249, Çobanisa 421, Çobanlar 813, Çökek 169, Çukurincir 621, Demirler 752, Dere 671, Dodurga 492, Doğanlar 464, Döğer 1025, Eldirek 2250, Esenköy 3609, Girmeler 1081, Seydiler 451, Gölbent 1304, Gökben 737, Gökçeovacık 310, Güneşli 1319, Hacıosmanlar 388, İncirköy 971, İnlice 694, İzzettin 899, Kabağaç 1073, Karağaç 251, Karacaören 246, Karaköy 667, Kargı 1177, Kaya 1539, Kayabaş 198, Kayacık 986, Kayadibi 1092, Keçiler 201, Kıncılar 541, Kınık

279, Kızılbel 191, Koru 361, Korubükü 686, Çatak 317, Minare 266, Ortaköy 1216, Ören 1653, Paşalı 705, Sarıyer 229, Söğütlü 420, Söğütlüdere 746, Temel 482, Uğurlu 497, Uzunyurt 1502, Yaka 1791, Yakacık 596, Yakabağ 559, Yanıklar 2619, Zorlar 1071, Arifler 235, Sahil Ceylan 853. Toplam: 59156.

4. Ulaşım

Fethiye Türkiye'nin güney batısında yer alan gözde bir turizm merkezidir. Turizmin yanı sıra ziraat ve narenciye bakımından da oldukça gelişmiş bir merkez olması dolayısıyla ulaşım imkânları gelişmiştir. Ulaşım genellikle karayolu ile yapılmaktadır. Ancak Dalaman Havalimanı'nın ilçeye olan 55 km uzaklığı hava yolu ile ilçemizi ziyarete gelenlerin sayısını arttırmıştır. Karayolu ile Fethiye'ye ulaşım da oldukça kolaydır. Antalya, Muğla ve Burdur bağlantılı üç karayolu Fethiye'nin ziyaretçilerine kolay bir ulaşım imkânı sağlar. Her üç yönde yapılan düzenli otobüs seferleri Fethiye'nin diğer tüm kentlerle olan bağlantısını sağlamaktadır. Hava ulaşımı için en yakın Havalimanı 55 km uzaklıktaki Dalaman Havalimanıdır. Türk Hava Yollarının yaz kış sürdürdüğü İstanbul, İzmir, Ankara ve Antalya bağlantılı seferlerinin yanı sıra turizm sezonu boyunca Avrupa'nın birçok şehrine de uçuşlar yapılmaktadır. Deniz yolu ile tarifeli ulaşım yoktur. Ancak yaz aylarında Yunanistan'ın Rodos Adası'na feribot seferleri düzenlenmektedir. Ayrıca yaz ayları boyunca Fethiye-Kaş, Fethiye-Marmaris, Fethiye-Bodrum yönlerine Mavi Yolculuk turları ve körfez içindeki adalara günübirlik turlar düzenlenmektedir.

5. Sağlık

İlçede sağlık alanında Devlet Hastanesi, Verem Savaş Dispanser, Halk Sağlığı Laboratuvarı ve Özel sağlık kuruluşları hizmet vermektedir. İlçede Devlet Hastanesi dışında Özel Fethiye (Letoon) Hastanesi, Özel Lokman Hekim Esnaf Hastanesi, ayrıca 18 sağlık ocağı ve 6 poliklinik hizmet vermektedir. Bu sağlık kuruluşlarında 356 yatak bulunmakta, 84 uzman hekim, 31 pratisyen hekim, 180 hemşire, 55 ebe ve diğer sağlık personelleri ile birlikte olmak üzere toplam 373 sağlık personeli görev yapmaktadır. Ayrıca ilçede 79 eczane faaliyet göstermektedir.

6. Eğitim ve Kültür

İlçe, eğitim-öğretim açısından kısmen alt yapısını tamamlamış durumdadır. Okulsuz yerleşim yeri bulunmamaktadır. İlçede eğitim-öğretim ve kültürel faaliyetlere büyük önem verilmekte olup İlçe genelinde okuryazar oranı % 91,85'tir.

Tablo: Eğitime İlişkin Personel Bilgileri

Anasınıfı (Okul Öncesi) Öğretmen Sayısı	39
Özel Eğitim ve Sınıf Öğretmeni Sayısı	578
İlköğretim ve Ortaöğretimdeki Okullardaki Yöneticilerle Branş	971

Öğretmeni Sayısı	
Özel İlköğretim Okulları Öğretmen Sayısı	119
Ders Ücreti Karşılığı Görevlendirilen Kadrosuz Usta Öğretici ve Öğretmen Sayısı	117
Mesleki Eğitim Merkezi	22
Halk Eğitim Merkezi	27
Rehberlik Araştırma Merkezi	8
Genel İdare Hizmetleri Personel Sayısı	139
Toplam	2020

Tabloda Eğitime ilişkin öğretmen ve idari personel olmak üzere personel bilgileri yer almaktadır. Toplam eğitim kurumlarında faaliyet gösteren personel sayısı 2020'dir. Toplam 138 resmi ve özel okul ve kurumda 1824 öğretmen 196 idari personel görev yapmaktadır. İlçede toplam 138 adet resmi ve özel okul yer almaktadır.

Ayrıca ilçede Muğla Üniversitesi'ne bağlı önlisans eğitimi veren Ali Sıtkı Mefharet Koçman Meslek Yüksekokulu ve lisans eğitimi veren Fethiye Sağlık Yüksekokulu yer almaktadır. 2 bölüm ve 5 programda lisans ve önlisans eğitimi veren okullarda toplam 1.104 öğrenci eğitim görmektedir. İki okulda toplam 35 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

7. Sosyo-Ekonomik Yapı

7.1. Muğla İli ve İlçelerinin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Durumu

Fethiye, Muğla ili içerisinde karşılaştırıldığında 7. sırada yer almaktadır. Gelişmişlik grubu açısından Marmaris, Bodrum, Merkez, Datça, Ortaca, Dalaman ve Milas ile 2. grupta yer almaktadır.

Tablo: Muğla İli İlçeleri Gelişmişlik Durumu

İl	İlçe	872 İlçe İçinde Gelişmişlik Sırası	Gelişmişlik Grubu	Gelişmişlik Endeksi
MUĞLA	Marmaris	22	2	2,51737
MUĞLA	Bodrum	27	2	2,42137
MUĞLA	Merkez	68	2	1,41047
MUĞLA	Datça	80	2	1,26732
MUĞLA	Ortaca	104	2	1,07099
MUĞLA	Dalaman	113	2	1,03833
MUĞLA	Fethiye	128	2	0,91185
MUĞLA	Milas	165	2	0,63003
MUĞLA	Ula	212	3	0,37142
MUĞLA	Yatağan	229	3	0,29571
MUĞLA	Köyceğiz	264	3	0,17722
MUĞLA	Kavaklıdere	374	3	-0,10034

Kaynak: Bülent Dinçer, Metin Özaslan, İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, DPT, Ankara, Nisan 2004.

Devlet Planlama Teşkilatı tarafından 2004 yılında yapılan araştırma sonuçlarına göre Fethiye 872 ilçe arasında 128. sırada yer almaktadır. Gelişmişlik grubu açısından 2. grupta (grup 1-6 arasında değişmektedir) yer almaktadır.

Tabloda Muğla ili ile Fethiye arasında sosyo-ekonomik göstergeler açısından bir karşılaştırma yapılmıştır. Fethiye’de şehirleşme oranı ‰ 32,87, nüfus artış hızı ‰ 18,92 ve nüfus yoğunluğu 52 kişidir. Nüfusun ‰ 67,39 gibi yüksek bir oranı tarım sektöründe çalışırken, ‰ 3,2’si sanayi sektöründe, büyük çoğunluğu turizm sektöründe olmak üzere ‰ 29,38’i hizmetler sektöründe çalışmaktadır. İlçe ekonomisinin tarıma ve turizme dayalı olması bu iki sektörde çalışanların tamamına yakınının istihdam edilmesine yol açmaktadır. İlçedeki işsizlik oranı ‰ 4,02’dir. Okur-yazar oranı ‰ 91,85 ile oldukça yüksektir. Kişi başına genel bütçeden ayrılan gelir 123,75 YTL, vergi

gelirlerinin ülke içindeki payı % 0,09 ve tarımsal üretimin ülke içindeki payı % 1,16'dır.

Tablo: Muğla ve Fethiye Sosyo-Ekonomik Göstergeleri

	MERKEZ		FETHİYE	
Nüfus	83.511	(152)	154.209	(58)
Şehirleşme Oranı (%)	52,50	(270)	32,87	(593)
Nüfus Artış Hızı (‰)	16,01	(240)	18,92	(206)
Nüfus Yoğunluğu (kişi)	50	(418)	52	(403)
Nüfus Bağımlılık Oranı (%)	43,56	(826)	47,78	(753)
Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,38	(841)	3,81	(742)
Tarım Sektöründe Çalışanlar Oranı (%)	51,24	(727)	67,39	(573)
Sanayi Sektöründe Çalışanlar Oranı (%)	6,98	(255)	3,22	(498)
Hizmetler Sektöründe Çalışanlar Oranı	41,78	(103)	29,38	(215)
İşsizlik Oranı (%)	5,00	(455)	4,02	(577)
Okur Yazar Oranı (%)	92,72	(54)	91,85	(84)
Bebek Ölüm Oranı (‰)	29,00	(714)	34,62	(564)
Fert Başına Genel Bütçe Geliri (YTL)	254,12	(50)	123,75	(120)
Vergi Gelirlerinin Ülke İçindeki Payı (%)	0,11134	(63)	0,09120	(72)
Tarımsal Üretimin Ülke İçindeki Payı	0,14094	(223)	1,16167	(4)

(Not: Parantez içindeki rakamlar ilçenin ilgili göstergeye göre 872 ilçe içindeki sırasını göstermektedir.)

Kaynak: Bülent Dinçer, Metin Özasan, İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, DPT, Ankara, Nisan 2004.

7.2. Ekonomik Yapı

İlçenin ekonomisi sırasıyla tarım, turizm ve hayvancılığa dayanmaktadır.

7.2.1. Tarım

İlçe Güney Batı Anadolu'da Ege ve Akdeniz Bölgelerinin kesim noktasında yer almaktadır. İlçenin Ekonomisini turizmden sonra tarım ve hayvancılık sektörü yön vermektedir. Nüfusumuzun % 55'lik kısmı tarımla uğraşmaktadır. 3059 km²'lik yüzölçüme sahip ilçede 66.800 hektarlık alanın, % 23'lük kısmında kuru tarım, % 77'lik kısmında ise sulı tarım yapılmaktadır.

872 İlçe İçinde Sırası	İl	İlçe	Tarımsal Üretimin Ülke İçindeki Payı (%)
1	ADANA	Büyükşehir	1,49545
2	KARAMAN	Merkez	1,24716
3	NİĞDE	Merkez	1,19477
4	MUĞLA	Fethiye	1,16167
5	MERSİN	Merkez	1,15413
6	MERSİN	Tarsus	1,14587
7	SAMSUN	Çarşamba	1,01815
8	ANTALYA	Merkez	0,96791
9	BURSA	Karacabey	0,88648
10	SAMSUN	Bafra	0,76779
11	RİZE	Merkez	0,76176
12	ŞANLIURFA	Merkez	0,71556
13	İZMİR	Ödemiş	0,70675
14	DİYARBAKIR	Merkez	0,70653
15	ANKARA	Polatlı	0,64851
16	ADANA	Ceyhan	0,61976
17	ANTALYA	Alanya	0,60572
18	BURSA	Mustafakemalpaşa	0,58248
19	MERSİN	Erdemli	0,57964
20	MANİSA	Akhisar	0,57845
21	ADANA	Karataş	0,57509
22	ANTALYA	Kumluca	0,57246
23	MANİSA	Salihli	0,54262
24	ŞANLIURFA	Viranşehir	0,53817
25	ANTALYA	Serik	0,53620

Kaynak: Bülent Dinçer, Metin Özaslan, İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, DPT, Ankara, Nisan 2004.

Dinçer ve Özaslan (DTP, 2004) göre, Fethiye ülkenin tarımsal üretimine katkısı açısından 872 ilçe içerisinde 4. sırada yer almaktadır. Tarımsal üretim içerisindeki payı % 1,16167'dir.

Tablo: Endüstri Bitkileri Üretimi

Ürün Cinsi	Alan (da)	Üretim (ton)	Toplam GSMH (YTL)
Tütün	2.500	200	800.000

Şeker pancarı	3.220	12.880	500.000
Anason	16.000	112	1.000.000
Pamuk	25.000	1.000	10.000.000
Susam	4.000	300	500.000
Yer fıstığı	4.000	1.200	500.000
Patates	8.000	32.000	15.000.000
Toplam	62.720	47.692	28.300.000

Tablo: Örtü Altı Sebze Tarımı

Ürün cinsi	Alan (da)	Üretim (ton)	Toplam GSMH (YTL)
Domates	20.000	300.000	150.000.000
2. ürün domates	9.800	80.000	40.000.000
Hıyar 2. ürün	5.400	80.000	40.000.000
Patlıca + kavun	1.000	3.000	2.000.000
Toplam		463.000	232.000.000

Tablo: Açıkta Sebze Tarımı

Ürün cinsi	Alan (da)	Üretim (ton)	Toplam GSMH (YTL)
Domates	20.000	60.000	12.000.000
Kavun-karpuz	50.000	150.000	33.000.000
Diğer sebzeler	25.000	-	5.000.000
Toplam	95.000	210.000	50.000.000

İlçe Tarım Müdürlüğü'nden alınan bilgilere dayanarak örtü altı sebze tarımında domates, hıyar, patlıcan, kavun yer almakta, endüstri bitkilerinde ise 32.000 ton ile patates ilk sırada yer alırken 200 ton ile tütün son sırada yer almaktadır. Açıkta sebze tarımında ise kavun-karpuz 150.000 ton ile baştır.

İlçemizin yaş meyve ve sebze açısından ihracat rakamları incelendiğinde en önemli ihraç ürünü domatestir. 2007 yılı itibariyle, toplam yaş meyve ve sebze ihracatının % 93,8'ini domates oluşturmaktadır. 1999-2007 yılları arasında domates ihracatında önemli bir artış olmuştur. Aynı

dönemde domates ihracatı yaklaşık 10 kat artmıştır. Diğer önemli ihraç ürünü ise narenciyedir.

2007 yılı itibariyle toplam 86.562 Ton yaş meyve ve sebze ihracatı gerçekleşmiştir. Toplam ihracat ise aynı yıl 68,6 Milyon YTL'dir.

Tablo: Yaş Sebze ve Meyve İhracatı (Ton)

Yıllar	Domates	Narenciye	Diğer Tarım Ürünleri	Toplam
1999	8103	319	163	8585
2000	14108	170	67	14345
2001	11784	404	116	12304
2002	15263	1228	902	17393
2003	26700	1100	908	28780
2004	44882	680	-	45652
2005	55351	1364	1455	58170
2006	60214	2725	3825	66761
2007	81235	1965	3362	86562

Yaş sebze ve meyve ihracatında en önemli pazarlar, başta Rusya olmak üzere Romanya, Bulgaristan, Kosova ve Yunanistan'dır.

7.2.2. Arıcılık

İlçemizin % 54'lük kısmı ormanlarla kaplı olduğundan çam balı üretimi için gerekli olan floranın bulunması nedeniyle yaygın olarak arıcılık yapılmaktadır. En önemli ihraç ürünlerinden olan balın geçen yılki üretimi 1600 tondur. Tarım İlçe Müdürlüğü verilerine göre 850 adet arıcıya bal üretici ruhsatı verilmiştir. İlçedeki kara kovan sayısı 50 ve fenni kovan sayısı 76.500'tür.

7.2.3. Hayvancılık

Son yıllarda ülke genelinde yaşanan durgunluktan hayvancılık sektörünü olumsuz yönde etkilemiştir. Girdi ve yem maliyetleri artmış, buna

paralel olarak da et ve süt fiyatlarında da durgunluk yaşanmıştır. 2006 yılı itibariyle hayvansal ürünler ve yıllara göre üretim miktarları aşağıda tabloda gösterilmiştir.

Hayvansal rn	retim Miktarı
Süt	11.170 ton/yıl
Et	470 ton/yıl
Yumurta + Diğer	25.000.000 adet/yıl

Tarımsal retici birlikleri ve kooperatifçilik alanında ise 2005 yılına oranla kooperatifçilik alanında artış yaşanmış, 2006 yılında 1 adet süt üreticileri birliği, 1 adet alabalık yetiştiricileri birliği, 38 tarımsal kalkınma kooperatifi, 4 tarımsal sulama, 2 adet de su ürünleri kooperatifi bulunmaktadır.

7.2.4. Ticaret

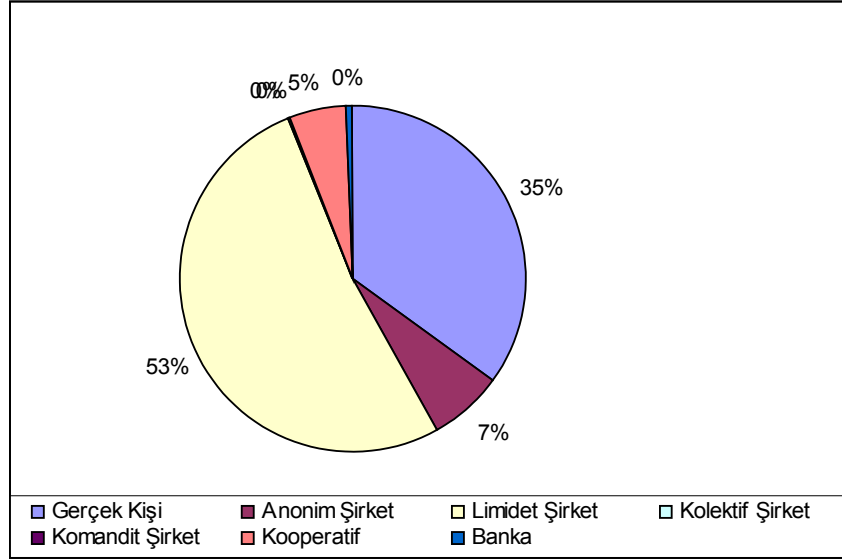
2007 yılında Fethiye’de 408 firma kaydı yapılmış, 449 firma kaydı ise silinmiştir. FTSO’nun 2001-2007 yılları arasındaki firma kayıtları ve değişimi aşağıda belirtilmiştir.

Tablo: şirket Türlerine Göre Fethiye Ticaret ve Sanayi Odası yeleri

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Gerçek Kişi	1203	1364	1452	1523	1564	1594	1332
Anonim şirket	195	197	202	202	214	234	262
Limited şirket	1035	1104	1197	1339	1523	1764	1962
Kolektif şirket	15	14	13	13	14	15	15
Komandit şirket	3	3	3	3	3	3	3
Kooperatif	218	218	210	202	204	206	201
Banka	16	17	17	17	16	18	18
Toplam	2685	2917	3094	3299	3538	3834	3793

2001 yılında toplam ye sayısı 2685 iken 2007 yılı itibariyle toplam ye sayısı artarak 3793 olmuştur. 2007 yılı itibariyle üyelerin % 53’n Limited

Şirketler % 35'ini Gerçek Kişiler oluşturmaktadır. 2007 yılı itibariyle FTSO'ya toplam 408 yeni üye kayıtlı olmuş, 449 üyenin de kaydı silinmiştir.

2000-2007 yılları arasında Esnaf ve Sanatkarlar Odası'na kayıtlı üye sayısı 2437 iken, kaydı silinen üye sayısı ise 4615'tir. Kaydı silinen üye sayısının yüksek olmasının sebebi ise, 2005 yılı itibariyle Oda Kanunu'nun değişmesi nedeniyle yapılan üye güncellemeleri sırasında faal olmayan üyelerin topluca silinmesinden kaynaklanmaktadır. 2007 yılı itibariyle Oda'ya kayıt olan üye sayısı 406 iken, kaydı silinen üye sayısı 315 olmuştur.

Tablo: Esnaf ve Sanatkârlar Odasına Kayıtlı olan ve Kaydı Silinen Üyelerin Durumu

	Kayıt	Terk
2000	267	275
2001	210	379
2002	264	438
2003	272	387
2004	324	276
2005	337	2166

2006	357	379
2007	406	315
Toplam	2437	4615

Fethiye’de faaliyet gösteren imalat işletmeleri ağırlıklı olarak gıda imalatı, maden ve taş imalatı, yat ve tekne imalatı alanlarında faaliyet göstermektedir. İmalat işletmelerinde toplam 1277 kişi istihdam edilmektedir.

7.2.5. Doğal Kaynaklar ve Madencilik

İlçe genelinde krom, manganez, linyit rezervi bulunmaktadır. Fethiye-Göcek’te Üçköprü Maden İşletmesinde yılda 49 bin ton krom üretimi yapılmaktadır. Fethiye Gümrük Müdürlüğü verilerine göre krom madeni ihracatı gerçekleşmiştir. 2005 yılında krom madeni ihracatı 35.100 ton, 2006 yılında 23.500 ton ve 2007 yılında 9.100 ton olarak gerçekleşmiştir.

7.2.6. Sanayi

İlçe ekonomisi genellikle tarım ve turizme dayandığından ilçede önemli bir sanayi kuruluşu bulunmamaktadır. İlçede imalatçı konumunda olan alabalık üretim işletmeleri, zeytinyağı işletmeleri, mermer işletmeleri, çırçır fabrikası, beton-kireç işletmeleri, süt ve süt ürünleri işletmeleri, unlu gıda mamulleri işletmeleri, güneş enerji tesis işletmeleri gibi yöre halkının yetiştirdiği ürünlerin işlenmesine yönelik, küçük çaplı aile işletmeleri vardır.

Küçük sanayi siteleri, küçük ve orta ölçekli sanayici ve sanat erbabının altyapısı mevcut, eğitim ve sosyal tesisleri bulunan sağlıklı işyerlerinde çalışmalarını temin etmek üzere Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın kredi desteği ile veya doğrudan müteşebbislerin öz kaynaklarıyla yapılmaktadır.

7.2.7. Vergi

2008 yılı Mart ayı itibariyle Fethiye’de 13.612 faal gelir ve kurumlar vergisine tabi mükellef bulunmaktadır. Bunlardan 8.051’i gerçek usulde, 3.281’i basit usulde gelir vergisi mükellefi iken, 2.280’i ise kurumlar vergisi mükellefidir. Muğla ili genelinde toplam 69.335 gelir ve kurumlar vergisi mükellefi bulunmaktadır. Fethiye’nin toplam içerisindeki payı yaklaşık % 20’ler düzeyindedir.

Tablo: 2008 Yılı Mart Sonu İtibariyle Faal Mükellef Sayılarının Dağılımı

	Gelir Ver.			Kurumlar V.	Gelir STP	KDV	Diğer	Toplam (GV+KV)
	Gerçek U.	Basit U.	G.M.S.İ.					
BODRUM VDM.	9.810	1.656	1.992	3.694	11.083	10.687	202	15.160
FETHİYE VDM.	8.051	3.281	1.829	2.280	8.008	7.730	242	13.612
MARMARİS VDM.	6.795	1.593	1.737	2.266	7.284	6.697	118	10.654
MİLAS VDM.	4.470	3.022	1206	930	4.042	3.786	226	8.422
MUĞLA VDM.	5.150	1.413	2.564	733	3.386	3.143	83	7.296
ORTACA MALMÜD.	1.704	1081	350	429	135	1.738	42	3.214
YATAĞAN VDM.	1.744	747	560	295	1.414	1.397	65	2.786
KÖYCEĞİZ VDM.	1.143	798	295	126	759	887	92	2.067
DALAMAN MALMÜD.	976	676	210	288	938	862	162	1.940
ULA MALMÜD.	1037	714	508	100	41	599	17	1.851
DATÇA MALMÜD.	964	314	265	273	221	942	0	1551
K.DERE MALMÜD.	214	515	24	53	243	203	47	782
TOPLAM	42.058	15.810	11.540	11.467	37.554	38.671	1.296	69.335

Kaynak: Kaynak: Muğla Vergi Dairesi Web Sayfası (2008).

Vergi mükelleflerinin tahakkuk ve tahsil edilen vergi gelirleri aşağıda yer almaktadır. Tahsil edilen vergi gelirleri 2005 yılında 83,6 milyon YTL, 2006 yılında 105,2 milyon YTL ve 2007 yılında 126,5 milyon YTL olarak gerçekleşmiştir. Yıllar itibariyle tahsil edilen vergi gelirlerinde bir artış olmasına rağmen tahsilat oranları yıllar itibariyle bir düşüş içerisinde. Tahsilat oranı 2005 yılında 87,3, 2006 yılında 82,5 ve 2007 yılında 81,6 olarak

gerçekleşmiştir. Tahakkuk eden vergi miktarları her yıl azalarak tahsil edilmektedir. 2007 yılı itibariyle Fethiye’de tahsil edilen vergi gelirleri açısından Muğla ili içerisindeki payı % 15,07’dir. Muğla ili genelinde tahsil oranı ise % 75,64’tür.

Tablo: İlçeler İtibariyle Vergi Gelirleri (YTL)

	2005 YILI		2006 YILI		2007 YILI		
BİRİMLER	TAHAKKUK	TAHSILAT	TAHAKKUK	TAHSILAT	TAHAKKUK	TAHSILAT	THS. ORN.
Bodrum Vd.	157.527.542	113.654.638	214.285.985	148.247.818	266.580.795	181.676.442	68,15
Milas Vd.	126.383.586	113.554.627	144.871.459	128.776.107	160.687.489	139.362.822	86,73
Fethiye Vd.	95.744.816	83.667.850	127.450.427	105.272.741	154.993.154	126.512.594	81,62
Muğla Vd.	130.184.891	107.546.841	122.951.272	107.824.039	134.873.606	114.693.741	85,04
Marmaris Vd.	118.514.364	75.778.129	142.515.066	89.368.196	183.759.718	99.006.621	53,88
Yatağan Vd.	71.962.862	65.441.857	67.745.883	58.955.922	65.434.887	59.766.552	91,34
Dalaman Mal Md.	45.590.097	41.730.138	50.621.913	45.855.338	56.405.082	49.972.107	88,6
Ortaca Mal Md.	19.057.874	14.540.231	27.894.568	21.372.902	43.380.910	32.866.528	75,76
Datça Mal Md.	8.533.556	6.895.335	10.812.539	8.782.838	15.470.755	12.292.655	79,46
Köyceğiz Vd.	10.455.020	7.616.088	12.175.301	9.529.766	14.360.107	11.362.680	79,13
Ula Mal Md.	6.162.315	5.461.142	7.754.423	6.607.423	8.925.632	7.455.180	83,53
Kavaklıdere Mal Md.	2.571.19	2.084.502	4.015.315	3.711.710	4.974.109	4.509.083	90,65
TOPLAM	792.688.114	637.971.376	933.094.152	734.304.799	1.109.846.250	839.477.010	75,64

Kaynak: Kaynak: Muğla Vergi Dairesi Web Sayfası (2008).

2006 yılı Vergilendirme dönemi itibariyle Kurumlar Vergisi itibariyle Muğla ilinde ilk 100’e giren vergi rekortmenleri içerisinde 24 tanesi Fethiye’de faaliyet göstermektedir. 2007 yılı vergilendirme dönemi itibariyle Gelir Vergisi itibariyle Muğla ilinde ilk 100’e giren vergi rekortmenlerinin 18 tanesi Fethiye’de faaliyet göstermektedir.

7.2.8. İstihdam

Muğla ili genelinde toplam 2007 yılı itibariyle 41.586 kişi, 1479 Sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu'na göre aktif sigortalı olarak çalışmaktadır. Fethiye'de çalışan aktif sigortalı sayısı ise 4.122'dir ve toplam içerisindeki payı % 9,9'dur.

Tablo: 1479 Sayılı Kanuna Göre Aylık Alanların Muğla İli ve İlçeleri İtibariyle Dağılımı (2007)

İlçe	Aktif Sigortalı Sayısı	Malullük	Yaşlılık	Hak Sahibi	Aylık Alanlar Toplam
MERKEZ	3.638	32	1.982	985	2.999
BODRUM	7.653	15	2.132	665	2.812
DALAMAN	897	6	263	87	356
DATÇA	6.133	4	416	118	538
FETHİYE	4.122	31	2.540	861	3.432
KAVAKLIDERE	5.239	8	379	158	545
KÖYCEĞİZ	4.345	10	508	275	793
MARMARİS	2.783	13	1.448	431	1.892
MİLAS	2.837	27	3.121	1.116	4.264
ORTACA	1.364	4	665	267	936
ULA	1.632	5	405	238	648
YATAĞAN	943	22	1.119	475	1.616
TOPLAM	41.586	177	14.978	5.676	20.831

Kaynak: Bağ-Kur

Muğla ili genelinde toplam 2007 yılı itibariyle 22.928 kişi, 2926 Sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu'na göre aktif sigortalı olarak çalışmaktadır. Fethiye'de çalışan aktif sigortalı sayısı ise 4.381'dir ve toplam içerisindeki payı % 19,1'dir.

Tablo: 2926 Sayılı Kanuna Göre Aylık Alanların Muğla İli ve İlçeleri İtibariyle Dağılımı (2007)

İlçe	Aktif Sigortalı Sayısı	Malullük	Yaşlılık	Hak Sahibi	Aylık Alanlar Toplam
MERKEZ	1.843	10	954	372	1.336
BODRUM	1.025	6	858	216	1.080
DALAMAN	469	0	108	52	160
DATÇA	5.447	2	260	75	337
FETHİYE	4.381	13	2.059	549	2.621
KAVAKLIDERE	529	1	125	68	194
KöYCEğİZ	3.769	2	285	105	392
MARMARİS	501	1	342	74	417
MİLAS	3.176	14	1.721	427	2.162
ORTACA	710	0	400	150	550
ULA	708	1	212	98	311
YATAğAN	370	9	785	220	1.014
TOPLAM	22.928	59	8.109	2.406	10.574

Kaynak: Bağ-Kur

İş arayanların elverişli oldukları işlere yerleştirilmeleri ve çeşitli işler için uygun işçiler bulunmasına aracılık görevi, Kurum ve bu amaçla gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulan özel istihdam bürolarınca yapılması kararı 19.02.2004 tarihinde resmi gazetede yayınlanarak yasalaşmıştır. Bu kapsamda Muğla ili genelinde birisi Fethiye’de diğeri ise Bodrum’da olmak üzere 2 adet özel istihdam bürosu kurulmuştur. Fethiye’de 2005 yılında kurulan özel istihdam bürosu faaliyet dönemi Temmuz 2008’de sona erecektir.

Tablo: Muğla İlinde Bulunan zel İstihdam Büroları

Özel İstihdam Bürosunun Adı	Bulunduğu İlçe	İzin Belgesinin Tarih ve Numarası	İzin Verilen Faaliyet Dönemi
Atm-Grup Danışmanlık Organizasyon İnsan Kaynakları Turizm Gıda Tarım Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.	Fethiye	12.07.2005 -68	18.07.2005-18.07.2008
T.C. Bodrum Ticaret Odası	Bodrum	07.06.2007 -225	11.06.2007-11.06.2010

Kaynak: Türkiye İş Kurumu web sayfası.

7.2.9. Bankacılık

Türkiye Bankalar Birliği'nin verilerine göre 2006 yılı sonu itibariyle Muğla ili genelinde toplam 117 banka şubesi faaliyet göstermektedir. Şubelerin ilçeler bazında dağılımı tabloda yer almaktadır. Fethiye'de 19 banka şubesi faaliyet göstermektedir. En fazla banka şubesi ise Bodrum da faaliyet göstermektedir.

Tablo: Muğla İli ve İlçelerine Göre Şube Dağılımları, 31.12.2006

Bodrum	35
Dalaman	6
Datça	4
Fethiye	19
Kavaklıdere	1
Köyceğiz	3
Marmaris	19
Merkez İlçe	8
Milas	11
Ortaca	6
Ula	1
Yatağan	4
Toplam	117

TCMB verilerine göre Fethiye'de 2007 yılı itibariyle 5.371 protestolu senet bulunmaktadır. Senetlerin karşılığı 20,6 milyon YTL'dir. 2007 yılında 25.838 bireysel ve 15.650 ticari olmak üzere toplam 41.488 adet kredi kullanılmıştır. Kredilerin toplam parasal karşılığı ise, 653,7 milyon YTL'dir.

Tablo: Fethiye'de Protestolu Senet ve Kredi Bilgileri (2007)

	Adet	Tutar(YTL)
Protestolu Senet	5.371	20.603.549
Bireysel Krediler	25.838	200.336.223

Ticari Krediler	15.650	453.485.578
------------------------	--------	-------------

8. Turizm

Fethiye’de turizm konusu turistik arz ve talep kaynakları” olmak üzere iki başlık halinde incelenmiştir. İlk aşamada, ilçenin arz kaynakları hakkında bilgiler aktarılmıştır. İkinci aşamada ise, ilçeye olan talep ve yapısı hakkında bilgi verilmiştir.

8.1. Turistik Arz Kaynakları

8.1.1. Doğal Turistik Arz Kaynakları

İlçe sınırları içinde yerli ve yabancı turistler tarafından ziyaret edilen çok sayıda doğal turistik kaynak yer almaktadır. Bu değerlendirme raporunda, bu kaynaklardan öncelikle Milli park ve tabiat parkı” olarak tanınmış iki kaynak ile ören yerlerine yer verilmiştir.

Saklıkent Milli Parkı

Saklıkent, Muğla-Antalya il sınırında yer alan bir kanyondur. Kanyonun, Fethiye ilçe merkezine olan uzaklığı ortalama 45 km.’dir. 1996 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla milli park ilan edilmiştir. Milli parkın ana kaynak değerlerini, 1000-1100 m. yükseklikte ve oldukça dik vadi yamaçlarına sahip Saklıkent Kanyonu oluşturmaktadır. Kanyon iki havza arasında uzanan Antedadan bir özellik sunmaktadır. Kanyonun uzunluğu 18 km. ve derinliği ortalama 200m’dir. Kanyon, 1990’lı yıllardan itibaren turistik amaçlı olarak değerlendirilmektedir. Kanyon içinde ve dışında, yeme-içme hizmeti sunan çok sayıda tesis bulunmaktadır. Hem yerli hem de yabancı çok sayıda turist kanyondan yararlanmaktadır.

Ölüdeniz - Kıdrak Tabiat Parkı

Tabiat parkı, Fethiye ilçe merkezine 16 km. mesafede, Ölüdeniz beldesi sınırları içinde yer almaktadır. 1980'li yıllardan önce orman içi dinlenme yeri olarak kullanılmıştır. 29/12/1983 tarihinde “flora zenginliğini ve orman-deniz-sarp kayalıkların oluşturduğu doğal peyzajı koruyabilmek amacıyla tabiat parkı yapılmıştır. Park alanı, hem 1. derece doğal SİT alanıdır, hem de Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırları içinde yer almaktadır. Tabiat parkı içinde, otopark, yeme-içme ve diğer turistik destek hizmeti sunan çok sayıda ünite yer almaktadır. İlçe sınırları içinde, en fazla yerli ve yabancı ziyaretçi çeken doğal turistik arz kaynağıdır.

Katrancı

1965 yılından itibaren kullanılan, kızılçam alanları ile kaplı, A tipi mesire alanıdır. Fethiye ilçe merkezine 15 km. mesafededir. Kızılçam koru ormanları içinde ter almaktadır. 1965 yılında tesis edilmiştir. Balkanlarda (Yugoslavya’da) yaşanan iç savaşa kadar yabancı karavancılarının da önemli uğrak yerlerinden biriydi. Kamp yapmak, karavan ve çadır kurmak amacıyla

gelen kişiler tarafından kullanılmaktadır. Ortalama 200 çadır kurulabilecek bir alana sahiptir. Ayrıca, çadır ve karavanlara destek hizmeti sunacak soyunma kabinleri, su, elektrik, telefon ve kanalizasyon gibi alt yapı olanaklarına sahiptir.

Küçükkargı

Sığla (günlük) ağaçlarıyla kaplı, A tipi mesire alanıdır. Fethiye ilçe merkezine 17 km. mesafede ve Muğla yolu üzerindedir. Ortalama 250 çadır ve karavanlık bir alana sahiptir. Çadır ve karavanlara destek hizmeti sunacak soyunma kabinleri, su, elektrik, telefon ve kanalizasyon gibi alt yapı olanaklarına sahiptir. Futbol, voleybol ve basketbol oynanabilecek alanlar ile trekking yapılabilecek parkurlar bulunmaktadır.

Değirmenbaşı

Fethiye ilçe merkezine 7 km mesafede kızılçam ağaçlarıyla kaplı B tipi mesire alanıdır. Fethiye-Çameli yolu üzerindedir. Gününbirlik ziyaretlerde piknik amacıyla yararlanılmaktadır. Piknik yapmaya gelenler için destek hizmeti sunacak birimlere sahiptir.

Babadağ

Ölüdeniz’de yamaç paraşütü atlayışı için Babadağ üzerinde kurulmuş B tipi mesire alanıdır. Ortalama 810 hektarlık bir alını kaplamaktadır. İşletmeciliği ihale yoluyla bir şirkete verilmiştir. Sadece, paraşüt atlayışı ve manzara izlemek amacıyla gelenler tarafından ziyaret edilmektedir. Ulaşım, dik ve stabilize yol şartlarına uygun araçlarla sağlanmaktadır.

8.1.2. Kültürel ve Tarihi Arz Kaynakları

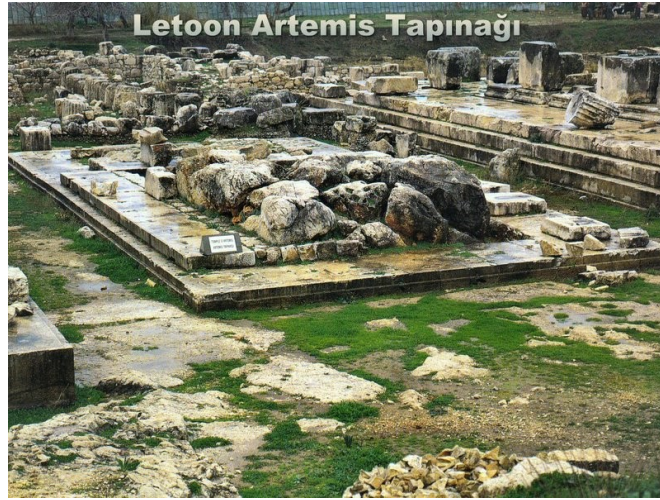
Fethiye, tarihte Antalya-Dalaman çayı arasında hüküm süren Likya krallığının önemli şehirlerinden birisi olmuştur. Likya döneminde ilçenin ismi Telmessos'tur. Telmessos, Fethiye Körfezi'nin güney köşesinde, kuzeye bakan bir yamaçta kurulmuştur. İlçe sınırları içinde, Likya döneminden kalma Xanthos, Letoon, Cadianda, Tlos, Pınara, Sdyma gibi tarihi ve kültürel kaynak yer almaktadır. Bu kaynakların çoğunluğu, turistik amaçla özellikle yabancılar tarafından ziyaret edilmektedir.

Cadianda

Fethiye'nin Üzümlü beldesinde ve ilçenin 19 km kuzeydoğusundadır. Ortalama 400 m yüksekliğindeki tepe üzerine kurulan yerleşim yeri, deniz seviyesinden 915 m. yüksekliktedir. Kent, Likya döneminden sonra Roma Döneminde de varlığını sürdürmüş, bu dönemde kente stadium, hamam ve sarnıçlar yapılmıştır. Kentin içinde olduğu düşünülen eserlerin büyük çoğunluğu tahrip olmuştur. Cadianda antik kenti, özellikle seyahat acentaları tarafından düzenlenen organize turlarla yabancı turistler tarafından ziyaret edilmektedir.

Letoon

Fethiye-Kaş yolu üzerinde, Patara ve Xantos antik kentleri arasında yer almaktadır. Likyalıların dini merkezi ve kültür şehri olarak bilinir. Antik kent içinde üç mabet ortaya çıkarılmıştır. Bunlar, MÖ 150-100 yıllarında Leto için inşa edilen mabet, Dor düzeninde 11x6 m sütun sayılı ve 27mx15m boyutlarında ikinci mabet ve 18x8 m. boyutunda inşa edilmiş küçük bir tapınaktan oluşmaktadır. Tapınakların güney kısmında, MS 7. yy'da terk edildiği sanılan bir bazilika ve manastır bulunmaktadır. Bunlar dışında şehirde, nymphaeum, stoa, stadyum ve grek tarzda yapılmış tiyatro yer almaktadır. Letoon antik kenti, seyahat acentaları tarafından düzenlenen organize turlarla yabancı turistler tarafından ziyaret edilmektedir.

Tlos

Fethiye'ye 35 km. mesafede olan Yaka Köyü'nde bulunmaktadır. Kent çok geniş bir alana yayılmıştır. Ancak bugün görülebilen kalıntılar akropol çevresindedir. Kentin en önemli özelliği, çok korunaklı ve yüksek surlarla çevrilmiş bir akropolün yer almasıdır. Akropolü çevreleyen sur duvarları Roma döneminde yapılmıştır. Akropolün eteğinde kısmen tahrip olmuş bir stadyum, hamam, tiyatro ve bazilika kalıntıları yer almaktadır. Tlos antik kenti, seyahat

acentaları tarafından düzenlenen organize turlarla yabancı turistler tarafından ziyaret edilmektedir. Son yıllarda, Yakapark mesire alanının daha fazla ilgi çekmeye başlamasıyla birlikte, Tlos antik kentine olan ziyaretlerin sayısında artış olmuştur.

Pınara

Fethiye'ye 45 km mesafede olan Minare Köyü yakınında yer almaktadır. Başkent Xantos'ta nüfusu artınca, Xantos'tan göç etmek zorunda kalan halk üç gruba ayrılırlar. Bir grup, Kragos Dağı yönüne gider ve burada bir yerleşim kurar. Bu yerleşim yeri, Likya dilinde yuvarlak anlamına gelen Pınara'dır. Kentten günümüze, kaya mezarları ve lahit mezarlar ile sur duvarları, hamam, tiyatro, agora, odeon gibi yapıların kalıntıları ulaşmıştır. Kent, M.S. 8. yüzyıldan sonra önemini bütünüyle yitirmiştir.

Xanthos

Xanthos, Fethiye'ye 46 km. uzaklıkta, Kınık beldesinde yer alan, Fethiye-Kaş yolu üzerinde, Eşen çayının ayırdığı Muğla-Antalya il sınırındadır. Kent, Likya birliğinin idarî merkezidir (Başkenti). Kentte ilk dikkati çeken eserler, Likya kültürüne özgü kaya mezarlarıdır. Şehrin Eşen çayına ve ovasına

doğru uzanan farklı tarzda bir akropolü yer almaktadır. Şehir, birkaç defa deprem geçirmiş ve eserlerin bir kısmı tahrip olmuştur. Bugün, kaya mezarları, tiyatro, akropol ziyaret edilebilecek önemli eserler arasındadır.

Diğerleri

İlçe sınırları içinde, yukarıda anlatılan antik kentler dışında Sdyma (Dodurga), Araksa (Ören) gibi yerli ve yabancı ziyaretçiler tarafından kısmen ziyaret edilen arz kaynakları da yer almaktadır.

8.1.3. Yapısal Arz Kaynakları

Fethiye'nin yapısal arz kaynakları, konaklama işletmeleri, seyahat acentaları, restoran işletmeleri ve turizm sektörüne destek hizmeti sunan işletmeler olmak üzere aşağıda sınıflandırılmıştır. Yapısal arz kaynakları kapsamında mavi bayraklı plaj ve marinalara da yer verilmiştir.

Mavi Bayraklı Plajlar ve Marinalar

Fethiye'de mavi bayrak almaya hak kazanmış 3 plaj ve 1 marina yer almaktadır. Mavi bayraklı plajlar;

- Otel Meri Önü Plajı

- Hillside Beach Club Plajı
- Kumburnu Boğazı Halk Plajı'dır

Mavi bayrak almaya hak kazanan ise sadece 1 adet marina yer almaktadır. Bu marina, Fethiye ilçe merkezinde yer alan Ece Marina'dır.

Konaklama İşletmeleri, Yatak Kapasitesi ve Turist Sayıları ve Geceleme

Konaklama işletmeleri, Turizm İşletme Belgeli Tesisler, Turizm Yatırım Belgeli Tesisler ve Belediye Belgeli tesisler olmak üzere üç şekilde sınıflandırılmaktadır.

Tablo.2: Fethiye'de Turizm İşletme Belgeli ve Turizm Yatırım Belgeli İşletmeler (2006)

	TURİZM İŞLETME BELGELİ			TURİZM YATIRIM BELGELİ		
	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
5 Yıldızlı Otel	-	-	-	1	208	425
4 Yıldızlı Otel	5	791	1.632	2	177	454
3 Yıldızlı Otel	19	1.501	3.090	6	429	876
2 Yıldızlı Otel	26	932	1.925	12	535	1 112
1 Yıldızlı Otel	1	10	20	3	46	96
1.Sınıf / 5 Yıldızlı Tatil Köyü	5	2.106	4.721	2	1489	3443
2.Sınıf / 4 Yıldızlı Tatil Köyü	1	115	244	-	-	-
Pansiyon	2	40	78	3	65	130
Apart Otel	1	29	94	-	-	-
Özel Belgeli	2	74	176	-	-	-
TOPLAM	68	5.598	11.980	29	2949	5424

Kaynak: Turizm Bakanlığı İstatistikleri

Tabloda Turizm Bankalığı tarafından belgelendirilmiş işletme ve yatırım belgeli tesisler ait bilgiler verilmiştir. Fethiye'de 68 adet turizm işletme belgeli tesis ve 20 adet turizm yatırım belgeli tesis yer almaktadır. İlçedeki toplam tesislerin yatak kapasitesi 8547, yatak kapasitesi ise 17.404'tür.

Fethiye’deki tesislerde 227.345 yabancı ve 99.567 olmak üzere toplam 326.912 turist gelmiştir. Turist sayılar bakımından Fethiye’nin il içerisindeki payı sırasıyla % 20,1; % 14,4; % 18,0’dır. Tesislere giriş yapan turistlerin % 69,5’ini yabancı turistler oluşturmaktadır. Konaklayan turistler 1.371.575 (il içerisindeki payı % 15,6) geceleme yapmıştır. İlçedeki ortalama kalış süresi 4,2 gündür. Doluluk oranı ise % 57,36 ile Muğla ortalamasının üzerinde yer almaktadır.

Tablo 15: Tesislere Geliş Sayısı, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranının İl ve İlçelere Göre Dağılımı (2006)

	TESİSE GELİŞ SAYISI			GECELEME		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
Fethiye	227 345	99 567	326 912	1 118 943	252 632	1 371 575
Köyceğiz	5 711	3 270	8 981	40 109	10 062	50 171
Marmaris	320 656	135 337	455 993	2 177 983	395 783	2 573 766
Milas	9 355	16 447	25 802	37 047	27 981	65 028
Ortaca	55 337	20 679	76 016	478 174	83 218	561 392
Ula	3 228	13 485	16 713	16 675	32 128	48 803
Toplam	1 127 587	687 707	1 815 294	6 817 344	1 925 287	8 742 631
	ORTALAMA KALIŞ SÜRESİ			DOLULUK ORANI (%)		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
Fethiye	4,9	2,5	4,2	46,80	10,57	57,36
Köyceğiz	7,0	3,1	5,6	31,71	7,95	39,66
Marmaris	6,8	2,9	5,6	40,54	7,37	47,91
Milas	4,0	1,7	2,5	21,98	16,60	38,59
Ortaca	8,6	4,0	7,4	51,76	9,01	60,77
Ula	5,2	2,4	2,9	13,57	26,14	39,71
Toplam	6,0	2,8	4,8	38,15	10,77	48,93

Kaynak: Turizm Bakanlığı İstatistikleri

Seyahat Acentaları

Seyahat acentaları ülkemizde Türkiye Seyahat Acentaları Birliği Kanunu’na (1618 sayılı kanun) göre A, B, C grubu ile A geçici grup seyahat acentaları olmak üzere sınıflandırılmaktadır. Aşağıda, seyahat acentalarının bu gruplara göre dağılımları yer almaktadır.

Tablo.4: Gruplara Göre Seyahat Acentalarının Dağılımı

Acenta Grubu	Sayısı*
A Grubu	166
B Grubu	2
C Grubu	1
Toplam	169

Kaynak: <http://www.tursab.org.tr> (10.04.2007)

Marinalar, Yat Çekerek Yerleri, Yat İşletmeleri

Deniz turizmi ile ilgili turistik faaliyetlere ilişkin işletmeler, marinalar, yat işletmeleri, yat çekerek yerleri olmak üzere sınıflandırılmaktadır. Fethiye’de bu hizmetleri sunan işletmeler Göcek Beldesi ile Fethiye ilçe merkezinde yer almaktadır.

Tablo.5: Marinalar, Yat Çekerek Yerleri, Yat İşletmeleri

Tesis Türü	Sayısı
Marinalar	4
Yat Çekerek Yerleri	11
Yat İşletmeleri	9

Kaynak: <http://www.mugla-turizm.gov.tr>

Diğer İşletmeler

Turizm sektörüne, turistlere dolaylı olarak hizmet sunan ve turizm sektörünün tarattığı talep ile var olan çok sayı ve türde işletme de yer almaktadır. Bunlar, hamamlar, döviz büroları, yiyecek ve içecek işletmeleri gibi işletmelerdir.

Tablo.6: Diğer İşletmeler

Restoranlar	107
Barlar	79

* Bu rakama seyahat acentalarının büroları da dahildir.

Doviz B������	
Hamamlar	

Kaynak: <http://www.mugla-turizm.gov.tr>

8.2. Turistik Talep

Türkiye'nin turizm talebine ilişkin istatistikler sınır kapılarından giriş kayıtlarına göre tutulmaktadır. Bu bağlamda, Fethiye'ye yıllık gelen turist sayısına ilişkin tam ve doğru rakama ulaşmak mümkün değildir. İlçenin tek sınır giriş kapısı Fethiye Limanı'dır. Ancak, ilçeye gelen turistlerin çoğunluğu havayolu ile gelmekte ve girişte Dalaman Havalimanını kullanmaktadır.

Muğla iline gelen turistlerin 1997 yılından 2006 yılına kadar sınır kapılarına göre dağılımlarına bakıldığı zaman genel olarak 2006 yılında 2005 yılına göre bir azalma olduğu görülmektedir. Bu azalış, Fethiye'ye turist gönderen iki önemli sınır kapısı olan Dalaman havalimanı ve Fethiye limanında da benzer şekilde göze çarpmaktadır.

Tablo.7: 1997-2008 Yılları Arası Muğla İline Giriş Yapan Turistlerin Dağılımları

HUDUT KAPISI	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dalaman Havalimanı	1.187.797	1.089.688	657.499	815.135	1.008.581	1.111.690	1.048.406	1.295.460	1.461.718	1.210.867	1.316.423	15.597
Milas-Bodrum	78.840	459.741	313.826	423.036	562.555	688.904	662.375	831.472	961.290	814.638	922.208	9.001
Marmaris Limanı	85.543	84.598	68.797	109.112	100.066	123.948	168.024	224.844	242.413	165.332	176.054	12.593
Fethiye Limanı	9.071	10.717	7.387	4.142	6.911	4289	8.931	233.434	213.370	187.762	192.983	3.048
Bodrum Limanı	100.629	115.545	124.920	167.342	179.724	169.371	171.595	7.258	8.044	9.870	10.565	278
Da��a Limanı	3.311	6.968	4.499	3.778	9.190	9.588	8.666	10.312	11.256	8.958	11.041	198
Güllük Limanı	947	1.520	1.808	1.475	2.142	2.715	2.619	2.847	24.537	3.194	25.135	1.369
Turgutreis Limanı	0	0	0	0	0	0	2.303	18.872	2.812	28.036	3.766	77
Yahkavak Limanı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	366	223	2
Toplam	1.466.138	1.768.777	1.178.736	1.524.020	1.869.169	2.110.505	2.072.919	2.624.499	2.925.440	2.429.023	2.658.398	42.163

Artışlar: Azalışlar %		20,64 %	-33,36 %	29,29 %	22,65 %	12,91 %	-1,78 %	26,61 %	11,47 %	-16,97 %	9,44%	
--------------------------	--	---------	----------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------	-------	--

Kaynak: <http://www.mugla-turizm.gov.tr>

Muğla iline gelen turistlerin aylara göre dağılımına bakıldığında zaman zaman 2006 yılındaki azalış göze çarpmaktadır. Mayıs (-%23), Eylül (-%20) ve Ekim (-%31) aylarındaki azalışlar bir önceki yıla göre ciddi sayılabilecek boyutlardadır.

Tablo.8: 2007 Yılında Muğla İli Gümrük Kapılarından Ülkemize Giriş Yapan Turistlerin Aylara Ve Hudut Kapılarına Göre Dağılımı

HUDUT KAPISI	DALAMAN HAVALİMANI	MİLAS-BOD HAVALİMANI	MARMARİS LİMANI	BODRUM LİMANI	FETHİYE LİMANI	DATÇA LİMANI	GÜLLÜK LİMANI	TURGUT REİS LİMANI	YALI KAVAK LİMANI	AYLIK	AYLIK ARTIŞ %	AYLARIN TOPLAMI	GENEL ARTIŞ %
OCAK	2.583	1.291	497	393	126	0	220	7	0	5.117	-16%	5.117	-16%
ŞUBAT	2.482	878	358	397	110	6	276	7	0	4.514	5%	9.631	-7%
MART	6.507	3.021	652	700	109	37	378	53	0	11.457	54%	21.088	18%
NİSAN	36.965	30.432	5.343	3.494	251	209	318	199	1	77.212	9%	98.300	11%
MAYIS	160.588	105.950	14.018	19.594	1.355	998	243	1.995	0	304.741	2%	403.041	4%
HAZİRAN	210.399	145.432	23.639	27.086	1.729	1.660	335	3.626	14	413.920	9%	816.961	7%
TEMMUZ	271.175	200.925	29.312	37.342	702	1.822	330	4.800	75	546.483	7%	1.363.444	7%
AĞUSTOS	269.888	195.097	31.377	45.920	1.818	2.695	262	6.102	83	553.242	9%	1.916.686	8%
EYLÜL	227.758	154.871	31.724	35.305	2.383	2.223	313	4.790	44	459.411	17%	2.376.097	9%
EKİM	120.157	79.681	25.314	20.760	1.447	946	372	3.474	4	252.155	9%	2.628.252	9%
KASIM	3.438	1.946	10.844	1.316	497	350	366	54	0	18.811	11%	2.647.063	9%
ARALIK	4.483	2.684	2.976	676	38	95	353	28	2	11.335	96%	2.658.398	9%
TOPLAM	1.316.423	922.208	176.054	192.983	10.565	11.041	3.766	25.135	223	2.658.398			

Kaynak: <http://www.mugla-turizm.gov.tr>

Muğla iline gelen yabancıların milliyetlerine göre dağılımı Fethiye'ye gelen turistlerin dağılımlarına benzer bir dağılım göstermektedir. İngiliz turistler ilk sırada yer almakta iken, geçmiş yıllara göre Alman turistlerin Muğla ilini tercihi önemli bir azalma vardır. İl'i ziyaret eden Hollandalı turistlerin sayısı 2006 yılında Alman turistlerin sayısını aşmıştır.

Tablo.9: 2006 Yılında Muğla İline Gelen Turistlerin Milliyetlere Göre Dağılımı

MİLLİYETİ	GELEN YABANCI SAYISI
İngiltere	1.055.470
Almanya	217.703
Hollanda	245.363
Belçika	94.927
Rusya Fed.	116.847
Diğer	698.713
2006 Toplamı	2.429.023

Kaynak: <http://www.mugla-turizm.gov.tr>

9. Yabancıların Türkiye’de Mülk Edinimine İlişkin Bilgiler

Çalışmanın bu kısmında, Türkiye genelinde konut ve diğer gayrimenkullerin edinimine ilişkin istatistiki bilgiler yer almaktadır. Bu bilgiler, durumun ülke genelinde nasıl olduğunu, nasıl gelişim gösterdiğini ortaya koymak ve Fethiye ile ülke geneli arasında kıyaslama yapabilmek amacıyla aktarılmıştır.

Tablo 1: Türkiye Genelinde Yabancı Uyruklu Gerçek Kişilerin Taşınmaz Edinimi

	Arsa - Arazi Sayısı	Arsa - Arazi sayısı (binalı meskenli)	Bağımsız Bölüm	Genel Toplam
Taşınmaz sayısı	18.800	5.393	39.291	63.484
Toplam alan (m2)	174.352.619	2.485.814	4.702.339	181.540.772

Kaynak: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, <http://www.tkgm.gov.tr/>, 20.11.2007.

2007 rakamlarına göre ülke genelinde arsa ve arazi birlikte olmak üzere toplam 18.800 adet taşınmaz satışı yapılmıştır. Arsa ve araziler dışında toplam 5.393 adet tarla veya arsa üzerinde konut satışı yer almaktadır. Fethiye’de satışı yapılan villa türü konutların tamamı bu gruba girmektedir. Ülke genelinde

satışı yapılan yerlerin alanı toplam 174.252.619 metrekaredir. Üzerinde bina olan arsa ve arazilerin toplam alanı ise 2.485.814 metrekaredir.

Tablo 2: Türkiye Geneline Yabancı Taşınmaz Ediniminin Milliyetlere Göre Dağılımı

Ülkeler	Sayısı
Almanya	15.278
İngiltere	12.749
Yunanistan *	12.183
Hollanda	2.739
İrlanda	2.541
Danimarka	1.905
Avusturya	1.524
Norveç	1.213
A.B.D.	1.148
İtalya	1.091

Kaynak: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, <http://www.tkgm.gov.tr/>, 20.11.2007.

Türkiye genelinde yabancıların edindiği mülklerin milliyetlere göre dağılımı incelenince 15.278 adet mülk edinen Almanlar ilk sıradadır. İkinci sırada 12.749 adet mülk ile İngilizler yer almaktadır. Yunanistan vatandaşlarının edindiği mülklerin toplamı ise, 12.183 adettir. Yunanlılara ait mülklerin (*) 11.166'sı Türk asıllı Yunan vatandaşlarına aittir. Daha sonra sırasıyla, Hollandalılar, İrlandalılar, Danimarkalılar, Avusturyalılar, Norveçliler, Amerikanlılar ve İtalyanlar gelmektedir.

Tablo 3: En Çok Taşınmaz Edinilen 10 İl ve Taşınmaz Sayısı

Antalya	14.610
İstanbul	10.695
Muğla	8.251
Aydın	5.839
İzmir	4.572
Bursa	4.310
Hatay	3.852
Mersin	1.740

Ankara	1.034
Gaziantep	1013

Kaynak: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, <http://www.tkgm.gov.tr/>, 20.11.2007.

Yabancıların mülk edindiği iller içinde ilk sırada Antalya gelmektedir ve bu ilde yabancılar toplam 14.610 adet mülk edinmişlerdir. İkinci sırada, İstanbul vardır. Burada belirtilmemekte birlikte İstanbul'dan edinilen mülklerin tamamına yakını Türk asıllı Yunan vatandaşlarına aittir. Türkiye'de yabancıların en fazla mülk edindiği iller sıralamasında Muğla üçüncü sıradadır. Muğla'da satılan toplam mülk sayısı 8.251 adettir. Burada istatistikler verilmemekle birlikte Muğla il sınırları içinde yabancıların en fazla mülk aldığı ilçe Fethiye'dir.

Tablo 4: Yabancıların Edindiği Mülklerin Yıllara Göre Dağılımı

YIL	TAŞINMA Z SAYISI	ALAN (m ²)	YIL	TAŞINMA Z SAYISI	ALAN (m ²)
1934 ve öncesi	85	115.471	1971	20	4.999
1935	27	84.570	1972	26	2.398
1936	38	142.882	1973	60	18.574
1937	32	3.128	1974	49	295.913
1938	17	146.170	1975	73	10.830
1939	65	130.580	1976	177	53.318
1940	15	1.170	1977	299	82.587
1941	12	1.292	1978	333	78.541
1942	14	994	1979	203	85.260
1943	25	15.489	1980	127	44.423
1944	13	1.337	1981	221	55.353
1945	15	1.506	1982	431	61.255
1946	15	1.968	1983	336	115.628
1947	14	5.486	1984	310	158.548
1948	17	30.566	1985	227	110.282
1949	27	4.905	1986	390	187.417
1950	44	20.081	1987	507	290.578
1951	31	2.599	1988	735	471.024
1952	30	10.604	1989	853	432.862
1953	44	5.340	1990	1.024	282.449
1954	61	24.025	1991	1.055	289.905

1955	54	6.180	1992	858	397.562
1956	50	120.320	1993	806	447.185
1957	38	8.438	1994	935	403.286
1958	34	3.881	1995	865	447.063
1959	26	61.072	1996	1.045	332.452
1960	27	38.608	1997	953	478.900
1961	27	16.916	1998	1.134	452.261
1962	18	1.413	1999	1.437	1.009.084
1963	34	5.255	2000	1.239	873.188
1964	15	9.308	2001	1.706	1.671.678
1965	25	20.398	2002	2.233	1.321.403
1966	25	13.690	2003	3.190	2.267.487
1967	35	10.204	2004	7.467	4.193.590
1968	34	2.479	2005	5.610	3.772.545
1969	26	22.057	2006	11.957	6.632.880
1970	35	30.025	2007*	8.497	7.092.432
			TOPLAM	58.532	36.045.547

*Kasım 2007 itibariyle

Kaynak: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, <http://www.tkgm.gov.tr/>, 20.11.2007.

Yabancıların yıllar itibariyle edindiği mülk sayılarına bakınca 1975 yılına kadar iki haneli rakamlarda seyrettiği görülmektedir. 1998 yılı ile birlikte üç haneli rakamlara ulaşan mülk edinim sayısı 2006 yılında en üst düzeye ulaşmıştır. Mülk edinim sürecinde 2004 ve 2006 yılında bir önceki yıla göre çok ciddi artış hızına ulaşılmıştır. 2005 yılında ve 2007 yılında ciddi düzeyde düşüşler yaşanmıştır.